

Gozdarstvo v času in prostoru

Na posebni stojnici pri vходу in na zaključni slovesnosti se je predstavil tudi prireditelj naslednjega kongresa, ki bo avgusta 2005, mesto Brisbane v Avstraliji.

Kongres IUFRA, tudi tokratni v Maleziji, je pravzaprav velika manifestacija, namenjena spoznavanju

in druženju raziskovalcev. Vendar pa ponuja posameznemu udeležencu tudi spoznavanje zelo pestrih pogledov in možnih rešitev ozkega raziskovalnega problema pa tudi preverjanje relevantnosti lastnih rezultatov raziskav.

XXI. kongresa IUFRA smo se udeležili tudi predstavniki Zavoda za gozdove Slovenije

Živan VESELIČ*

XXI. kongres IUFRA v Kuala Lumpurju (Malezija) je za nami. Velike stvari, kot je veliko tudi svetovno gozdarstvo, se premikajo počasi. Zadovoljni moramo biti, če se sploh premikajo v pravo smer. Ker so besede navadno pred dejanji, je tisto, kar slišimo, v marsičem oziroma marsikje bolj napoved jutrišnjega dne kot odraz današnje prakse. Za kongres znanstvenega značaja to drži še toliko bolj. Ob bolj ali manj poznani praksi je morda napoved jutrišnjega dne še posebej zanimiva. Tistim, ki smo se prvič srečali s čudovitostmi tropskega gozda in vsemi posebnostmi jugovzhodne Azije, je bila udeležba na tokratnem kongresu IUFRA seveda še prav posebno doživetje. Prav z namenom izkoristiti dolgo pot tudi za širše spoznanje s tropi in tropskim gozdom smo se udeleženci kongresa z Zavoda za gozdove Slovenije (Andrej Kermavnar, Jurij Beguš in avtor) udeležili tudi pokongresne ekskurzije na Borneo.

(Še) nekaj besed o samem kongresu

Kongres je potekal v velikem kongresnem centru v Kuala Lumpurju. Organizacija, ki je bila sicer brezhibna, je bila prilagojena tudi ozkim, specializiranim temam. Vsebinsko širšim plenarnim referatom in referatom na subplenarnih sejah, ki so potekali zjutraj, so v številnih manjših dvoranah sledile predstavitve referatov, ki so bili namenjeni ožjemu krogu specializiranih strokovnjakov. Tako so proti koncu kongresa potekale predstavitve referatov hkrati celo v 22 dvoranah. Vzporedno pa je bilo predstavljenih tudi prek 500 posterjev, ki so bili nekaj dni postavljeni na ogled.

Tako obsežna in razvejana prireditev udeleženca obogati s širšimi sporočili o perspektivah gozdarstva, upoštevajoč nova spoznanja in pogled gozdarske znanosti, s številnimi novimi informacijami z ožjih speci-

aliziranih področij ter seveda z možnostjo osebnega stika s strokovnjaki vseh področij gozdarstva s vsega sveta. Vsi udeleženci smo prejeli tudi kongresni material: vse referate na subplenarnih predstavitev (950 str.), povzetke vseh drugih referatov (410 str.) in povzetke vseh posterjev (360 str.).

Naj se s kratkim komentarjem dotaknem samo področja načrtovanja v gozdarstvu. Tako kot ga razumemo in izvajamo pri nas, je vsebinsko zelo široko in ga zadevajo vsebine s številnih področij gozdarstva. Vsekakor so številni referati obravnavali načine trajnostnega gospodarjenja z gozdovi ter merila in kazalce trajnostnega razvoja gozdov pa odnos ljudi do gozda, še posebej vprašanje rekreacije v gozdu. Veliko referatov je obravnavalo tudi ugotavljanje sprememb površine gozdov pa tudi poskuse ugotavljanja lesne zaloge in drugih podatkov o gozdovih na podlagi metod daljinskega zaznavanja, zlasti satelitskih posnetkov.

Zavod za gozdove je na kongresu tudi aktivno sodeloval. Referat *Forestry Extension in Environment of Political Transition - Example of Slovenia* (Beguš, Veselič) je uspešno predstavil Jurij Beguš. Sicer sta imela od udeležencev iz Slovenije na kongresu referate tudi dr. Marjan Lipoglavšek (sam in v soavtorstvu) z Biotehniške fakultete, z Oddelka za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire, ter mag. Robert Robek z Gozdarskega inštituta Slovenije, posterje pa so predstavili dr. Hojka Kraigher, dr. Milan Hočvar, dr. Maja Jurc in mag. Franc Ferlin, vsi z Gozdarskega inštituta Slovenije.

Malezija

Osebnost izkaznica Malezije

Malezija meri 334.442 km² in ima 19 milijonov prebivalcev (62 % Malajcev, 30 % Kitajcev in 8 % Indijcev). Država je bila ustanovljena leta 1963 z združitvijo Malajske zveze (ta je bila ustanovljena leta 1948) ter

* mag. Ž. V., univ. dipl. inž. gozd., Zavod za gozdove Slovenije, Večna pot 2, 1000 Ljubljana, SLO

Sarawaka in Sabaha. Je federacija 13 držav, 11 držav se nahaja na Malajskem polotoku, dve (Sarawak in Sabah) pa na severozahodnem delu otoka Borneo. Po ureditvi je volilna monarhija (sultana volijo vsakih 5 let). Po veri so prebivalci Malezije predvsem muslimani in katoliki, v državah Malajskega polotoka prevladuje muslimanska vera, v obeh državah na Borneu pa so prebivalci večinoma katoličani.

Malezija je ena tistih vzhodnoazijskih držav, ki se je trdno odločila prehiteti čas in iz zaostalosti skočiti med razviti svet, kljub tveganju in žrtvam, ki jih hoja po robu nujno prinaša. Njeno gospodarstvo, ki v hitri rasti nekako lebdi in deluje, kot bi se drevo hranilo z razkrojnimi snovmi iz listja, ki bo odpadlo šele jutri, je v določeni meri seveda krhko, posledica takšnega razvoja so tudi ogromna nasprotja v državi. Na eni strani smo priča najvišjim stavbam na svetu z brezhibno zunanjo in notranjo urejenostjo, popolnoma avtomatizirani mestni železnici, ki so ji po vzoru velikih japonskih mest namenili prostor nad prometnim vrvežem, letališču razkošnih razsežnosti tudi za merila razvitega sveta, organizaciji dirke formule 1, na drugi strani pa je bomo podeželje, kjer ljudje v lesenih kočah živijo svoje, od velikega sveta v njihovi neposredni bližini dokaj odmaknjeno življenje, čeprav je vpliv prej opisanega sveta tudi tu v določeni meri nedvomno navzoč. Uradno mejo revščine predstavlja mesečni dohodek, ki zadošča na mednarodnem letališču za štiri vrčke piva ...

Morda je največja vrednota opisanega razvoja Malezije in podobnih držav jugovzhodne Azije prav v tem, da so uspeli pokazati ljudem določeno perspektivo tudi doma. Kaj več kot upanja in perspektive na začetku razvoja, pa če je ta še tako ambiciozno zastavljen, večini ljudem pač ni mogoče ponuditi.

Malezijsko gozdarstvo

Žrtev takega razvoja je bil tudi gozd. Deli Malezije (npr. Sarawak na Borneu) so bili v sedemdesetih in osemdesetih letih 20. stoletja vzorčni primer brezobzirnega eksploataranja tropskih gozdnih bogastev.

Negativne izkušnje in porast svetovne zavesti o nujni skrbi za okolje so obrnili tok ravnanja z gozdovi tudi v Maleziji. Kot je razbrati iz številnih referatov domačih gozdarjev na kongresu in člankov o gozdovih in gozdarstvu, ki jih je bilo v času kongresa zaslediti v domačem dnevnem časopisu, ki izhaja tudi v angleščini, so se zasuka lotili resno. Kaže, da besedam vendarle sledijo tudi že dejanja. Tudi organiziranje kongresa je gotovo odraz želje po odmevnem sporočilu svetu o njihovem novem odnosu do gozda.

Gozdovi pokrivajo 61 % površine Malezije, dodatnih 14,6 % površine zavzemajo plantaže drevja in palm, zlasti plantaže oljne palme in kavčukovca. Ob vseh ambicioznih razvojnih programih so odločeni zadržati gozdove vsaj na 50 % površine Malezije.

Pod različnimi režimi varovanja je 26 % malezijskih gozdov. Prvi nacionalni parki so bili osnovani po letu 1930, največji med njimi, osnovan leta 1939, meri 434.351 ha.

Vsaka od federativnih držav ima svoj zakon o gozdovih in oblikuje svojo gozdarsko politiko. Za koordiniranje gozdarskih politik na ravni federacije je bil leta 1971 oblikovan Nacionalni gozdarski svet.

Pomemben zasuk k trajnostnemu gospodarjenju z gozdovi je predstavljal obisk misije ITTO (International Tropical Timber Organisation), ki je v letih 1989 in 1990 proučila gospodarjenje z gozdovi Sarawaka in ugotovila premočne sečnje in slab nadzor pri izkoriščanju gozdov. Na podlagi ugotovitev je Malezija izdelala vrsto konkretnih usmeritev za gospodarjenje z vsemi malezijskimi gozdovi, ki določajo višino poseka, načine poseganja v gozdove, oblike spremljanja razvoja gozdov, nadzor njihovega izkoriščanja, izobraževanje gozdarskih kadrov idr. Ne nazadnje so tudi dopolnili Nacionalni gozdarski zakon iz leta 1984 s strožjimi kaznimi za nedovoljene sečnje.

Zelo pomemben vir lesa za malezijsko lesno industrijo so drevesa in palme, ki napadejo ob obnovah plantaž, zlasti plantaž kavčukovca. Od vsega pohištva, izdelanega v Maleziji, ga je kar 80 % izdelanega iz lesa kavčukovca.

Med gozdarskimi raziskovalnimi inštitucijami v Maleziji je vodilna FRIM (Forest Research Institute of Malaysia), s 600 zaposlenimi in sedežem blizu Kuala Lumpurja. Vseh zaposlenih gozdarjev v vladnih službah je 10.000. Njihovo število kljub siceršnji vladni politiki po zniževanju števila zaposlenih v javnih službah narašča.

Gozdarstvo in lesni sektor predstavljata 5 % bruto družbenega proizvoda Malezije in 7 % vrednosti njenega izvoza. V času najintenzivnejših sečenj je Sarawak pridobil iz gozdov kar 40 % bruto družbenega proizvoda.

In še o vtisih z gozdarske ekskurzije po Borneu

Borneo, za večino ljudi naših krajev eden od najbolj odmaknjenih predelov na zemeljski obli, seveda ni neobljuden, na njem so tudi večja mesta, na njihovem obrobju pa se začneja divjina, težko prehodni in nepregledni gozdovi, ki jih občasno prekinjajo le velike blatne tropske reke.

Gozdarstvo v času in prostoru

Nekaj več kot dvajset udeležencev ekskurzije je letalo odpeljalo iz Kuala Lumpurja v Sibiu, drugo največje mesto v Sarawaku. Pogled z letala na obsežne gozdove in velike tropske reke je bil prvi stik z Borneom. Drugi stik je bil avtobus, ki nas je pričakal na letališču in ki je z nekoliko terenskimi videzom in z zaščitnimi folijami prek zgornjih polovic vseh stekel (kljub klimatski napravi) dajal vtis nekoliko eksotične ekskurzije. V Sibiu smo prileteli v soncu. Vroč sončen dan brez vetra, poln nenehno navzoče visoke tropske vlage, le nekaj 100 km od ekvatorja je za vsakega, nevajenega tropskih klimatskih razmer, huda preizkušnja. Morda v mestu še posebej, kjer opisano še najbolj spominja na razmere v kurilnici.

Prvo popoldne smo bili razočarani, saj smo namesto žage, ki je bila v programu, obiskali tovarno ivernih plošč z zastarelo tehnologijo. Vse je kazalo, kot bi se želeli v podjetju, ki se ukvarja z izkoriščanjem gozdov in predelavo lesa, norčevati iz tujih gozdarjev, ki so prispevali k omejitvam pri eksploataciji gozdov v Sarawaku.

Drugi dan so se organizatorji ekskurzije več kot oddolžili za spodrsrljaj preteklega dne. V čudovitem vremenu (dnevi brez dežja so tam zelo redki) so nas s hitrim čolnom v pol ure zapeljali po veliki reki, nato pa dve uri (dobrih 10 km) z gozdno železnico globoko v močvirni šotni tropski gozd. Pot v globino tropskega gozda, polnega zanimivega rastlinja in z ogromnimi drevesi, ter ogled spravila lesa do železnice z ročnim vlačanjem debel po prečnih lesenih koleh, položenih na vzdolžna debla, sta bila resnično doživetje.

Naslednji dan smo se z letalom preselili v glavno mesto Sarawaka, Kuching. Z letališča smo se takoj napotili v "kulturno vas", kjer so nam na enem mestu prikazali tipične hiše (tudi most iz bambusa) ter običaje in plese Sarawaka. Presenetila je izdelanost turistične

Spravilo lesa v močvirnih razmerah po posebej opremljenih poteh

Gozdna železnica - edini način transporta lesa iz močvirnega šotnega tropskega gozda (obe foto: Jurij Beguš)

ponudbe, ki je na ravni turistično najbolj razvitih držav. V Sloveniji take kulturne vasi ne premoremo, glede na pestrost slovenske avtohtone arhitekture, običajev in glasbe pa bi bila gotovo zanimiv turističen projekt.

Sledil je obisk botaničnega vrta, kjer je hkrati tudi rehabilitacijski center za orangutane. Tu živali, vzrejene v živalskih vrtovih ali po zdravljenju v azilih, privajajo na življenje v divjini. Vendar pa nam je hud naliv ob napačnem času onemogočil, da bi se v času krmiljenja živali soočili s svojo gozdno izvedbo (orangutan pomeni gozdni človek).

Zadnji, četrti dan našega bivanja v obljubljeni deželi tropskega okolja smo obiskali nacionalni park Bako nedaleč od glavnega mesta. Dvajset minut s hitrimi čolni, nato pa nekajurni sprehod skozi bogato tropsko rastlinje, opazovanje opičjih vragolij v najvišjem nadstropju tropskega gozda, prečkanje zelo značilne mangrove (po izdelanih mostičih) in na koncu še predstavitev parka z diapozitivi ter povratek s čolni v Kuching so napolnili dan, ki se je zaključil s poletom iz Kuchinga v Kuala Lumpur, od koder smo zjutraj nadaljevali dolgo pot proti domu.

Ekskurzija na Borneo je bila, čeprav časovno kratka, za vse udeležence izjemna vsebinska dopolnitev XXI. kongresa IUFRA v Maleziji.